

CHRISTIAN GREGOR

TEKST: KAROLINA KLIMEK, MONIKA JĘDRUSIK
PROJEKT GRAFICZNY: MAGDALENA KOZIAK-PODSIADŁO
PORTRET CH. GREGORA: ZBIORY A. KORDASIEWICZA

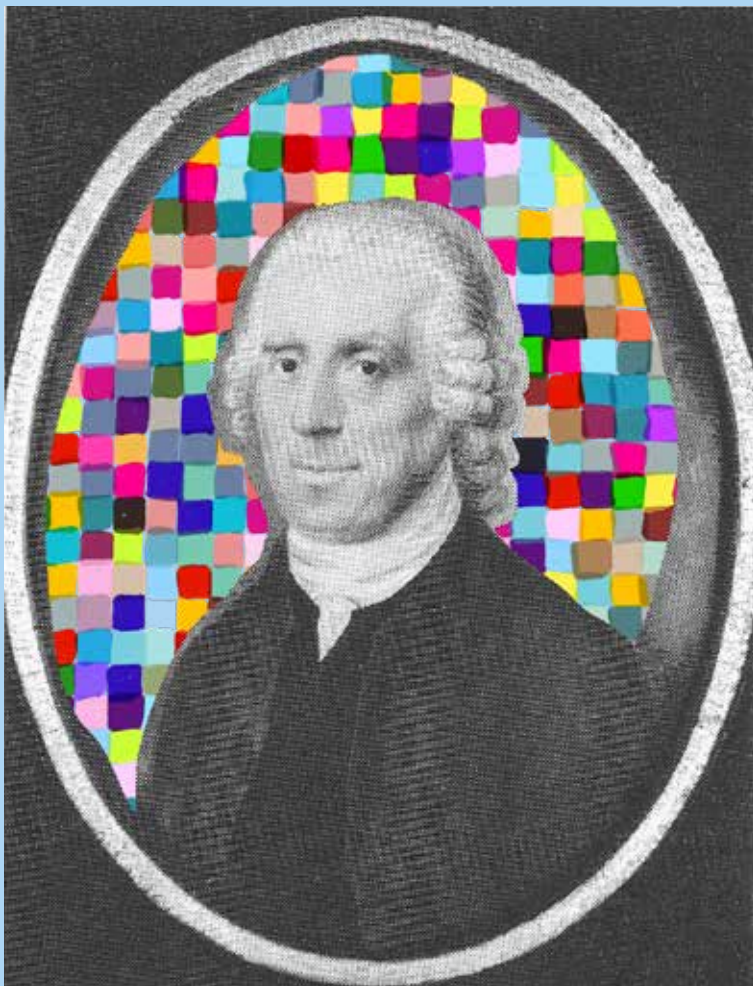
© Copyright by Stowarzyszenie
MUZEUM ZIEMI NIEMCZAŃSKIEJ
Niemcza 2024

Zadanie współfinansowane ze środków Powiatu Dzierżoniowskiego

CHRISTIAN GREGOR

*rocznica
300. lat urodzin*

W 300. letnią rocznicę urodzin Christiana Gregora, naszego krajana oraz wyjątkowej postaci Przerzeczyzna Zdroju, Stowarzyszenie MUZEUM ZIEMI NIEMCZAŃSKIEJ zorganizowało specjalny koncert. Odbył się on 23.06.2023 roku w kościele NMP w Przerzeczyźnie Zdroju. W repertuarze znalazły się najbardziej znane kompozycje Gregora, a wykonawcami byli: Julian Szpila (organy), Beata Chodasiewicz (śpiew), Aleksandra Izdebska (flet), Lena Więcek (skrzypce). Koncert poprzedził wykład Arnolda Kordasiewicza „Bracia Morawscy i Christian Gregor”.

Christian Gregor urodził się 1. stycznia 1723 r. w Przerzeczynie Zdroju koło Niemczy i był XVIII-wiecznym kompozytorem oraz biskupem ewangelickiej wspólnoty zwanej Braćmi Morawskimi. Pośród wielu zasług dla tego zgromadzenia jest znany na świecie przede wszystkim ze swoich chorałów i hymnów, które są śpiewane w kościołach protestanckich do dziś.

Rodzicami Christiana Gregora byli Georg Gregor i Maria Bräuer, pobożni chłopi, którzy bardzo wczesnie osierocili chłopca (ojciec 14 dni przed jego narodzinami, a matka gdy miał 8 lat). Dzięki ówczesnemu przerzezyńskiemu pastorowi Gottlibowi Conradowi i hrabiemu Carlowi Friedrichowi von Pfeil mały Christian otrzymał wykształcenie, pozwalające mu potem odkryć wiele talentów. Przyjęty do domu von Pfeilów mógł brać udział w lekcjach dzieci hrabiego oraz być obecnym przy codziennych nabożeństwach domowych. Pastor Conrad udzielał mu lekcji w zakresie przedmiotów niezbędnych do zawodu nauczyciela oraz uczył go gry na organach.

Konteksty religijne i kościół pozostawały ważnymi aspektami jego życia od samego początku. W autobiografii Gregor wspomina kilka momentów ważnych dla rozwoju swej duchowości oraz wyboru późniejszej drogi życia. Jako siedmioletni chłopiec był na nabożeństwie w Wielki Piątek gdy po słowach pastora: Jezus skłonił głowę i odszedł zaczęły bić dzwony, wszyscy padli na kolana gorąco się modląc. Wygłoszone wówczas żarliwe kazanie pastora Conrada tak poruszyło małego Christiana, że złożył śluby bycia zawsze dobrym dzieckiem oraz kochania Jezusa. Wrażenia tego dnia spowodowały, że przez następne dni nie mógł jeść i spać. Kolejnego roku umiera jego matka i żegna go proś-

*O Anblick, der mir's Herze
bricht!* [w:] Christian Gregor,
Choral-Buch ..., Leipzig 1784
[źródło: München, Bayerische
Staatsbibliothek]

ba, by pozostał zawsze przy Jezusie. W 1738 r. ma miejsce symboliczne dla niego zdarzenie, gdy pewnego letniego dnia wchodzi wraz z kolegą na dzwonnice przereczyńskiej świątyni. W kościelną wieżę nieoczekiwanie uderza piorun, który niszczy podłogę nad nimi i dwa piętra niżej, jednak bez uszczerbku dla chłopców.

W 1740 r. młodemu Gregorowi pozwolono towarzyszyć rodzinie hrabiego von Pfeila w podróży na Łużyce do Herrnhut, do siedziby Braci Morawskich. To co tam zobaczył i usłyszał wywarło na nim takie wrażenie, że odtąd zapra gnął wstąpić do tej wspólnoty. W następnym roku, podczas I wojny śląskiej, złapany przy przereczyńskiej plebanii przez rabujących huzarów znalazł się w śmiertelnym niebezpieczeństwie. Gdy przyłożono mu do czoła naładowany pistolet, ślubował Bogu, że jeśli ocali życie wstąpi do Braci Morawskich, choćby

miał znosić największe trudy. Dotrzymał słowa i w 1742 r., mimo propozycji pracy jako nauczyciel i organista na miejscu, udaje się do Herrnhut. Tam, jak wspomina, zaznaje upragnionego spokoju.

Otrzymuje kolejno pracę nauczyciela i organisty, a w międzyczasie zostaje oficjalnie przyjęty do kongregacji. W 1751 r. żeni się z Margarethą Susanną Rasch, z którą żył w szczęśliwym małżeństwie przez prawie 50 lat. Mieli dwóch synów i trzy córki, z których dwoje umiera w dzieciństwie (syn Christian Friedrich zostaje kaznodzieją w Neuwied i rosyjskiej Sarepecie; córka Anna Dorothea była nauczycielką muzyki w szwajcarskim Montmirail i poślubiła Petera Mortimera, angielskiego organistę oraz kompozytora).

Christian Gregor, Choral-Buch, enthaltend alle zu dem Gesangbuche der Evangelischen Brüder-Gemeinen vom Jahre 1778 gehörige Melodien, Leipzig 1784 [źródło: München, Bayerische Staatsbibliothek]

W 1756 r. Christiana Gregora wyświęcono na diakona, a następnie został dyrektorem muzycznym Kościoła Morawskiego w Herrnhut. W 1759 r. powstają jego pierwsze kompozycje muzyczne. W 1764 wybrano go członkiem administracji wspólnoty, gdzie zajmował się aspektami księgowymi. Kościół Braci Morawski prowadzi aktywną politykę misyjną, która staje się istotną częścią życia i pracy Gregora. W latach 1770–1772 wyjeżdża do Ameryki Północnej, a w 1774 r. wyrusza do Sarapety nad Wołgą w Rosji (odwiedza też wtedy Estonię, Łotwę i Sankt Petersburg). W latach 70. XVIII w. Gregor zbiera hymny i tworzy własne kompozycje. W 1778 r. ukazuje się drukiem Księga Hymnów, a w 1784 r. na prośbę wspólnoty przygotowana zostaje Księga Chorałów. W 1789 r. został wybrany biskupem Kościoła Morawskiego i na tym stanowisku jest aktywny do ostatniego dnia swego życia 6. listopada 1801 r. Umiera na wylew w swoim domu w Berrthelsdorf, nieopodal Herrnhut.

Christian Gregor był XVIII-wiecznym morawskim kompozytorem i hymnistą, Jako jeden z pierwszych w swojej wierze komponujących muzykę, pomógł wyznaczyć wzorzec oraz formę kościelnej kompozycji, którą później rozwinęli i doprecyzowali inni morawscy twórcy. Jego wpływ był tak duży, że nazywano go Ojcem Muzyki Morawskiej. Zajmował się komponowaniem hymnów, arii, duetów. Jego kompozycje zawierają proste partie wokalne ze smyczkami, organami lub instrumentami dętymi. Zazwyczaj składają się z instrumentalnego preludium, interludium i postludium spinającymi tekst. Hymny rozpisane są na sopran, niekiedy uzupełnione altem lub tenorem. Zebrane są w Kolekcji

Herbsta, w Muzycznej Kongregacji Salem (południowa Karolina, USA) oraz w zbiorze chorałów z 1784 r. Przygotowana przez Gregora Choral-Buch zawiera 261 lekcji melodii i 469 chorałów z czego ponad 60 to jego własne kompozycje. Chorały są rozpisane na dwie części: sopran i figurowany bas.

Gregor zapisał się w historii jako jeden z najbardziej elastycznych i wpływowych Morawian swoich czasów, służył swojemu kościołowi jako organista, dyrektor muzyczny, nauczyciel, księgowy, kompozytor, hymnista, liturgista, pastor i biskup.

Przerzeczanin Christian Gregor był utalentowanym synem naszej ziemi, którego zdolności pozwoliły mu nie tylko na awans społeczny, życie w zgodzie ze swoimi przekonaniami i wiarą, ale też na kreację muzyczną, cieszącą nas do dziś. Przywracanie pamięci o naszych poprzednikach stanowi nie tylko cel Stowarzyszenia MUZEUM ZIEMI NIEMCZAŃSKIEJ, ale także radość odkrywania bogactwa naszego lokalnego dziedzictwa kulturowego.

